

“Su “Žalgiriu” - už Lietuvą” tarp tūkstančio laivų...

Tūkstantis laivų ir laivelų praėjusį savaitgalį susibūrė į Vilniuje Neries upėje organizuotą regatą, skirtą Lietuvos vardo tūkstantmečiui paminėti. O kaip renginys be jaunųjų žalgiriečių? Sostinės širdyje vykusiame regatoje dalyvavo net dvi ŽALGIRIO NACIONALINIO PASIPRIEŠINIMO JUDĖJIMO komandos!

Pirmosios, septynis kilometrus nusidriekusios, regatos, pavadintos Tūkstančio laivų regata, akademinių valčių grupėje nugalėtojais tapo komanda “8+”. Baidarių ir kanojų grupėje pirmavo komanda “Trakai”, o “Drakonų” laivų grupėje - “Dzūkijos žalgiriečiai” (jų laivas pagal specialiai išduotą regatos sertifikatą simbolizavo 129-uosius valstybės metus, o įgulos nariai tapo šių valstybės metų globėjais). Ta pati žalgiriečių komanda laurus skynė ir “Drakonų” laivų sprinto varžybose.

LIETUVOS OKUPACIJOS DIENORAŠTIS

R.Ozolas: Į SAULĖLYDŽIŲ KRANTĄ

“Žalgiris” toliau spausdina Nepriklausomybės Akto signataro, filosofo Romualdo Ozolo užrašus. Apie mūsų Nepriklausomybę. Apie tautą. Apie jos išlikimą.

2004 05 01. Net jeigu sąjungoje ieškotum teigiamybių, jų negali pradėt skaičiuoti, nepasakęs svarbiausio dalyko: kiekviena sąjunga susilpnina kiekvieną jos narį. Tik visapusiškai įveikdamas save su savo trūkumais kiekvienas - žmogus, tauta - gali augti bresdamas. Sąjunga palengvina kai kuriuos problemų sprendimo barus ir šitaip susilpnina subjekto galias bent jau tuose palengvinto buvimo baruose. O iš esmės - ir visumą.

Visa vakar diena - balandžio 30-oji, visokių koncertų ir kitokių linksmybių Lietuvos ir kitų Vidurio Europos valstybių priėmimo į Europos Sąjungą proga - buvo man juodo siaubo diena. Atsiminsiu ją kaip didžiausią savo gyvenimo tragediją.

Kas pasidarė su lietuviais? Kas pasidarė su Lietuva? Nebetenka savo valstybės, o jie geria, ryja ir dainuoja. Kas tai? Sapnas? Miržas?

Ne, ne sapnas. Nuo šiandien Lietuvos Respublikos nebėra. Nuo šiandien mes vėl sąjungoje, už mus vėl spres ir gyvens kiti.

O gal Nepriklausomybės nė nebuvo? Gal mes tiesiog nuo vieno šono apsisvertėm ant kito?

2004 05 02. Vakarykštis protesto prieš Nepriklausomybės atsisakymą stojant į Europos Sąjungą mitingas - keliolikos žmonių sambūris prie Mickevičiaus paminklo, kur 1987 metais įvyko protesto prieš Tarybų Sąjungos vykdomą Lietuvos okupaciją mitingas. Tai iš tiesų ne mitingas, tai pasikalbėjimas tu, kurie čia susirinko, pasidalijimas skausmu, kad tauta nesupranta, ką daro, vilties išsakymas, kad tolydžio supras ir kad mes dar kartą atsisakysim. Pro šalį einantieji stabtelė, pasiklausio ir nueina. Kai kas numoja, kai kas nusišiepia. Oficialioji propaganda kol kas galin-ga. Tačiau reznuoti dėl to - reiškia nusižudyti. Einu namo ir sakau sau: bus kitaip, ir tu pirmas padarysi, kas įmanoma, kad tikrai būtų kitaip.

2004 05 03. Lietuvos spauda kurčėnėbylė visiems protesto prieš Europos Sąjungą balsams balseliams. Viskas kol kas gruzda kažkur apačio-se. Tačiau gruzda. Nieko nuostabaus. Kaip sakė vienas mūsų mitingo prie Mickevičiaus paminklo dalyvis, ir anai okupacijai suvokti prireikė keleto metų. Tada vyrai pakilo ir išėjo į miškus su ginklais. Ir kariavo ilgiausią Europoj partizaninį karą.

2004 05 08. Iš kalbų Seime, minint Europos dieną. Iš tribūnos:

- Laikinis Lietuvos Respublikos prezident! Laikinis Seimo pirminink!

Iš salės:
- Laikinoji Lietuva!

2004 05 09. Europos Konstituciją reikia skaityti ieškant joje ne to, kas parašyta, o kas neparrašyta.

Nes atsimenat diskusiją, įrašyti ar neįrašyti į europinių vertybių eilę krikščioniškąjį paveldą - neįrašyta. O tai juk esmė.

Kas tai suprato, tas rado raktą.

• Iš Airijos grįžęs A.Brazauskas, sakoma, gana kategoriškai pareikalavęs socialdemokratų frakcijos Seime paremti konservatorių teikiamą Prezidentų rinkimų tvarką keičiantį įstatymą, pagal kurį Rolandas Paksas būtų išelminuotas iš rinkimų. Kad tuo įstatymu keičiama rinkimų tvarka jau vykstant rinkimams ir yra grubus teisinės tvarkos pažeidimas, kad įstatymas yra nukreiptas prieš asmenį, o tokio pobūdžio įstatymai gali tik autokratinėse santvarkose, netgi kad įstatymo normos nėra numatytos Lietuvos Konstitucijoje - niekas nebesvarbu. Ką visa tai reiškia? Tai gali reikšti tik viena: kaip ir Maskvos laikais, Briuselis mūsų premjerui davė tokių vertingų nurodymų, kad nevykdyti jų jis negali.

2004 05 10. Labiausiai man gailla vaikų. Gailla dėl to, kad jiems teks išgyventi visokių siaubus, kuriuos mes jiems sukūrėm. Gailla, kad jie sirgs ir kitaip kentės, o ne tik džiaugsis saule ir žvaigždėm. Gailla, kad jų prigimtis pateiks jiems problemų, kurių negalėjo numatyti nei tėvai, nei patys vaikai. Gailla, kad jie, sunkiai gyvenę, sunkiai mirs, taip ir negavę to, apie ką svajojo savo vaikystės vakarais.

Bet yra viena sritis, kur mes galim savo gailestį pakeisti vaikų gynimo veikla. Tai vaikų išnaudojimas tėvų viešajam gyvenimui - tėvų populiarumui, tėvų tikėjimui rodyti ir tvirtinti. Kodėl prezidentai tįsia į sales savo dukras ir sūnus? Vaikai nori? O kai tėvai pasitraukia iš politinės arenos ar kranta - vaikai nebeneri? Visą gyvenimą jie nori ir norės to, ko nei verti buvo, nei nusipelnę, nei pagaliau sveiko proto žvilgsniu reikalo būta! Kiek vaikų įvairiausiais lygiais padaroma lėlėmis, statistais, iškamšomis, visai nesirūpinant, kas vyksta jų viduje. O juk vyksta didūs dalykai - skleidžiasi jaunas gyvenimas, mezgasi jo standartai ir stereotipai, stilius, jo turinio užuomazgos. Ar galvojame apie tai? Tikrai ne.

ŽALGIRIS

Nr. 11

SU ŽALGIRIU - UŽ LIETUVĄ!

Specialus dienraščio "Respublika" priedas

V.Rimkus: “Turime atrasti valstybę kiekvienas savyje”

Sibiro tremties neįveiktas profesorius habilituotas daktaras Vytenis Rimkus, kurį šiauličiai su pasididžiavimu vadina Šiaulių miesto Garbės piliečiu, tiki, kad ŽALGIRIO NACIONALINIO PASIPRIEŠINIMO JUDĖJIMAS atliks savo funkciją gerinant gyvenimą Lietuvoje ir prisidės prie šalies gerovės kūrimo. “Aš esu optimistas - viskas bus gerai”, - šypsosi iškilus šalies mokslo ir visuomenės veikėjas.

Kokią Lietuvą mes turime ir kokios trokštame? Šįkart ŽALGIRIO NACIONALINIO PASIPRIEŠINIMO JUDĖJIMO manifestą teigianiai ir tapo klausimais profesorius VRIMKUI.

- MŪSŲ Valstybė Europos Sąjungoje (ES) - Europos tautų sąjungos narė, JŲ Valstybė baigia išnykti unitarinės Europos katiše.

- Kalbant apie mūsų valstybę ir jų valstybę, čia neišvengiamai įsiterptų ir mano valstybė. Nes kiekvienas iš mūsų turime savo valstybę. Visą savo gyvenimą paskyriau Lietuvai, gal kur ir klaidų neišvengiau, tačiau mano vizija - ateities Lietuva. Lietuvos valstybė - nedidelė, maža valstybė tarp didžiųjų valstybių. Šiaip ar taip - iš vienos pusės Vokietija, iš kitos - Rusija. Jos yra, jos ir bus mūsų kaimynystėje. Ir dar Lenkija bus. Kokių būdų egzistuoti, kaip gyventi - čia reikalinga labai didelė diplomatija. Karinė mūsų valstybės jėga šiuo metu lygi nuliui, todėl labai svarbu įsijungti į pasaulinę taikos sambūvio eigą. Be abejo, tai reikia padaryti išlaikant savo valstybinę identitėtą. O ji sudaro papročiai, kultūra, kalba. Šiandien Lietuvai yra gana sunku. Bet juk netolimoje praeityje buvo žymiai sunkesnių padėčių. Kad ir tada, kai vyko ešelonai į Sibirą... Aš pats vagone keliavau į Sibirą. Jausmas buvo toks, kad viskas baigėsi. Kad nebėra Lietuvos ir nebebus. Bet ji išliko. Buvo okupacijų metai, slapstymosi metai, nepriteikliai... Bet visoms šioms blogybėms priešnuodžiai buvo surasti. Negalėčiau pasakyti, kad štai dabar tai žmonėms yra labai blogai. Taip, daug yra negerovių, nedarbo. Tačiau dar daugiau aplaidumo, tinginystės,

girtuokliavimo. Kitas aspektas - automobilių kiekis šalies keliuose. Nors benzinas labai brangus, Lietuvos keliai sausakimši automobilių. Kaip taip gali būti - juk krizė? O mes tik dejuojame ir dejuojame... Ir kažkaip gyvename.

- MŪSŲ Valstybėje brangus būtų kiekvienas pilietis, JŲ Valstybėje piliečiai yra pigi darbo jėga, kuri galiausiai priversta emigruoti.

- Mano nuomone, be lietuvių kalbos ir lietuvių jau nebegalės vadintis lietuviu. Todėl reikia visomis priemonėmis ją išsaugoti ir gelbėti. Negaliu suvokti, kodėl net disertacijų autoreferatuose pirmiau yra viršelis anglų kalba, o tik tada - lietuvių. Rodos, smulkmena, bet man ji atrodo gana svarbi. Arba dar vienas dalykas: mokslinės publikacijos anglų kalba aukštesiose mokyklose vertinamos keliais balais aukščiau nei lietuviškos mokslinės publikacijos. Pas mus pataikujama ir per daug lankstomasi net prieš kai kuriuos kultūros darbuotojus iš užsienio. Net vaikiškuose moksleivių konkursėliuose, ir ten jau pradeda vyrauti angliškos dainos. Kodėl? Visiškai užtenka lietuviškų dainų. Ir su jomis į pasaulį galima išėiti. Kalningrade vykusiose lietuvių dienose visus pakėrė choras iš Vilniaus “Ave, vita”. Kokios dainos, kaip visa publika buvo sužavėta! Lietuvių daina gali sužavėti.

- MŪSŲ Valstybėje viešojoje erdvėje vyrantų lietuvių kalba, JŲ Valstybėje labiau nei tarybiniais metais rusų dominuoja anglų kalba.

- Mano nuomone, be lietuvių kalbos ir lietuvių jau nebegalės vadintis lietuviu. Todėl reikia visomis priemonėmis ją išsaugoti ir gelbėti. Negaliu suvokti, kodėl net disertacijų autoreferatuose pirmiau yra viršelis anglų kalba, o tik tada - lietuvių. Rodos, smulkmena, bet man ji atrodo gana svarbi. Arba dar vienas dalykas: mokslinės publikacijos anglų kalba aukštesiose mokyklose vertinamos keliais balais aukščiau nei lietuviškos mokslinės publikacijos. Pas mus pataikujama ir per daug lankstomasi net prieš kai kuriuos kultūros darbuotojus iš užsienio. Net vaikiškuose moksleivių konkursėliuose, ir ten jau pradeda vyrauti angliškos dainos. Kodėl? Visiškai užtenka lietuviškų dainų. Ir su jomis į pasaulį galima išėiti. Kalningrade vykusiose lietuvių dienose visus pakėrė choras iš Vilniaus “Ave, vita”. Kokios dainos, kaip visa publika buvo sužavėta! Lietuvių daina gali sužavėti.

- MŪSŲ Valstybėje brangus būtų kiekvienas pilietis, JŲ Valstybėje piliečiai yra pigi darbo jėga, kuri galiausiai priversta emigruoti.

nepateko, nes tai yra Amerikos meno istorija. Net emigracinė lietuviškoji Amerikos literatūra sudaro Amerikos kultūrinius lobynus, Amerikos mažųjų raiškos fondą. Savo vaidmenį Amerikos lietuvių diaspora suvaidino, bet ji nyksta. Todėl darsyk pasikartosiu, kad visi iš Lietuvos išvykę Lietuvai yra žuvę. Tačiau, ir nėra čia jokių iliuzijų.

- MŪSŲ Valstybė neįsivaizduojama be nacionalinės bankininkystės, JŲ Valstybė neįsivaizduojama su nacionaline bankininkyste.

- Malonu būtų, jei Lietuva neatsisveikintų su litu. Kai kūrėu eiles, paskutinis mano eilėraštis buvo skirtas litui: “Vienas litas, kitas litas - ir žmogus jau tapo kitas”. Ką surimučiau apie eurą? “Vienas euras, kitas euras - ir kišenės taptų kiauros”.

- MŪSŲ Valstybės teismai žmonės pasitikėtų, nes jie gintų žmogaus interesus, JŲ Valstybėje teismai gina klanų interesus.

- Galbūt negalima taip sakyti apie visus teismus. Tačiau bėda yra ta, kad į mūsų teisėsaugą yra atėjusių per daug kadru iš praeities. Bylos turėtų tapti viešesnės, o visuomenė turėtų žinoti, dėl kokių priežasčių vieni ar kiti veikėjai būna išteisinami ar nuteisiami. Ypač skaidrumo pasigendu ekonominių nusikaltimų bylose.

- MŪSŲ Valstybė dabar Ignalinos atominės elektrinės neuždarytu, JŲ Valstybė lengvai atsisako šio gyvybiškai svarbaus Lietuvai objekto, ir tas žingsnis netrukus pakels elektros kainą kelis kartus.

- Malonu nuomone, ši elektrinė dar galėtų būti kurį laiką eksploatuojama. Toliau, kol būtų svarbiai ir argumentuotai numatytos ateities energetikos perspektyvos. O dabar šioje situacijoje daugiau neišskumų negu aiškumo. Energetika turėtų būti valstybės rankose, o ne tapti priemone uždaroms grupėms praturtėti.

- MŪSŲ Valstybėje krizės metu šilumos, energetikos ir degalų kainos būtų siekiama mažinti, JŲ Valstybėje jos didinamos nepaisant to, kad pasaulinės rinkos dujų ir naftos kainos krinta.

- Man atrodo, kad šiame kainų festivalyje slypi taip pat atskirų grupių, o ne tautos ir valstybės interesai. Kažkas nori praturtėti. Kur tai matyta, kad patys turime (o gal ir nebeturime?) naftos gamyklą, o degalai pas mus brangesni negu valstybės kaimynėse?

- MŪSŲ Valstybėje mokesčių politika nebūtų varginajusia visuomenės sluoksnį skurdinimo priemone, JŲ Valstybėje mokesčių politika tarnauja oligarchinei sistemai.

- Manau, kad Lietuvoje turėtų būti įvesti progresyviniai mokesčiai. Pavyzdžiui laikyčiau švediją: mokesčius ten moka visi, bet daugiau uždirbantys moka didesnę procentą mokesčių.

- O kokia būtų JŲSŲ PATIES valstybė? Kuo ji skirtųsi nuo JŲ valstybės?

- Aš ir dabar gyvenu savo valstybėje. Kaip ir kiekvienas mūsų šalies kultūrai bei tradicijoms gerbiantis Lietuvos pilietis. Kiekvieno žmogaus būtinė ir dvasinė gerovė - toks yra pagrindinis svertas mano valstybėje. Kiekvieno žmogaus pagarba savo valstybei, kurios vadovu aš turiu pasirinkti pats, nelaukdamas, kol man juos kas nors pristatys. Itin svarbus aspektas - lygiateisai santykiai su visomis valstybėmis: ar tai būtų Afrikos, ar ES valstybė. ES, mano nuomone, nėra valstybė. Ji nėra tobulą, joje daug klaidingų dalykų. Bet tik nuo mūsų pačių priklauso - visoms ydingoms nuostatoms paklusti ar ne visoms.

Praėjusį sekmadienį įvyko Prezidento rinkimai, o juos triuškinama pergale pirmajame ir vieninteliame rinkimų ture laimėjo eurokomisarė Dalia Grybauskaitė, toli toli palikusi kitus pretendentes į šį postą. Kas nulėmė tokią žmonių meilę naujai Prezidentei? Kokia ji, kokios jos, kaip lyderės, savybės? Kas laukia naujai išrinktosios prezidentės, o kartu – ir mūsų?

Prezidento rinkimai: meilė iš pirmo žvilgsnio

Apie naujienų agentūroje ELTA surengtoje ŽALGIRIO NACIONALINIO PASIPRIEŠINIMO JUDEJIMO iniciatyvoje viešojoje diskusijoje kalbėjo žalgirietis Rolandas PAULAUSKAS, politologas Vytautas DUMBLIAUSKAS bei politinės psichologijos ekspertas, profesorius Albinas BAGDONAS. Diskusiją moderavo žalgirietis Audrius BUTKEVIČIUS.

paklausti kandidatės kažko apie jos biografiją, pažiūras dažnai sukeldavo didelį įsimylėjusių priešiškaumą – jie viską sutikdavo kaip šmeižtą ir puolimą, nors tai tebuvo elementarus klausimai, kuriuos, atrodo, buvo būtina žinoti. Taip jau mes sutverti – kai jausmas užvaldo, dažnas iš mūsų nebeemato savo aistros objekto ydų.

Dar grįžtant į Lietuvą ir kalbant apie politines meiles reikia prisiminti, kad kitados lygiai tas pat buvo su Algirdu Brazausku, su Valdu Adamiumi ir su Rolandu Paksu. Ne tokia ryški, bet buvo.

A.BAGDONAS: Aš manau, kad tai nėra vien tik emocija, bet reikia prisiminti tuos psichologinius mechanizmus, kurie susiformavo per ilgą evoliuciją. Iš vienos pusės, žmonėms visada reikėjo vado. Ypač Rytų Europos žmonėms, o tarp jų – ir Lietuvai. Jie visada ieškojo žmogaus, kuriam būtų galima nusilenkti. Iš kitos pusės, aš tai pavadinčiau labiau ne emocijiniais, bet intuityviais rinkimais. Juk žmonės iš daugelio požymių susikuria tam tikrą vidinę schemą ir tada pagal ją renkasi. Tik vėliau prisideda emocijos.

Tai gi aš sakčiau, kad čia žaidė ne tiek emocijos, kiek intuityvūs dalykai. Juk prezidentės elgesys daug kuo patraukė žmones. Patraukė ta prasme, kad turėdami geras “melo detektorius” žmonės neįžvelgė melo. Juk žmonės greitai išidentifikuoja einančiųjų į valdžią interesus ir kas už jų stovi.

R.PAULAUSKAS: Jie nematytų, net jei ant delno padėtum, nes, pabrėžiu, – jie nenorėjo matyti. **A.BAGDONAS:** Nesvarbu. Juk mes visi turime akis, ausis – kartais “melo detektorius”, kuriais aptinkame melo apraiškas.

D.Grybauskaitės elgesyje žmonės neįžvelgė tų galimų interesų, melo ir t.t. O tai ir pagimdė emocijas. Galima daryti tokią išvadą, kad ne-

įžvelgė melo visi jautė didelį pasitenkinimą ir balsavo išpiltinė, kad lyderis tikrai atspindėtų jų interesus. Be abejo, paprastai viena priežastis nieko nenulemia, o čia jų buvo ir daugiau. Jos elgesys, laikydamas, ryžtas patraukė rinkėjus. Iš visų kandidatų ji atrodė mažiausiai melagingai. Aš nežinau, kaip yra išties dėl paties melo, bet sakau, kad ji bent jau atrodė mažiausiai melagingai.

A.BUTKEVIČIUS: Aš suprantu, kad viskas ašyje tarp emocijų ir politinio spektaklio netelpa, bet kur jūs labiau linkstate: ar tai buvo balsavimas širdimi, ar viskas buvo sukonstruota?

A.BAGDONAS: Kai žmogus priima sprendimą, be abejo, tai daro paveikta širdimi. Tačiau tam turi būti ir priežastys.

VDUMBLIAUSKAS: Aš norėčiau prisiminti Nobelio premijos laureato Jozefo Šumpeterio pasiūlytą kitą demokratijos teoriją. Pagal J.Šumpeterį, politikai nėra jokie tautos atstovai – jie yra tiesiog lyderiai arba žmonės, turintys ambicijų ir norintys valdžios. Mes, rinkėjai, renkamės, tačiau paprastai arba neturime laiko domėtis valstybės valdymo klausimais, arba jais apskritai nesidomime. Dėl to dažniausiai pasirenkame emociškai, sprenddami pagal tai, kaip lyderiai sugeba save pateikti. Tad šiuo požiūriu emocionalus balsavimas egzistuoja visą laiką ir niekur nuo to nedingsime.

Kalbant apie spektaklio konstravimą, norėčiau priminti Muraj Edelmaną ir šiek tiek paaiškinti šį suvokimą. Paprastai politikos analizėje yra skiriamos dvi kryptys – racionalioji ir alternatyvioji. Racionalus politikos suvokimas – tai bandymas ieškoti alternatyvų, jas lyginti ir iširti galimas pasekmes. M.Edelmanas kritikuoja tokią racionalų suvokimą, ieško alternatyvių politikos analitiku

ir šia prasme vartoja politikos spektaklio sąvoką. Jis kalba apie socialines situacijas, reiškinius, kuriuose politikai mato skirtingas problemas. Kadangi tai daroma skirtingai – taip gimsta politika. Nes vienas viską mato vieniap, kitas – kitaip.

Tai, kas įvyko šiuose rinkimuose, mano galva, yra stebuklingas sutapimas, kai valdžios elitui tinkamas žmogus visuomenė buvo pateiktas ir – svarbiausia – priimtas kaip antisisteminis, kovotojas su esama sistema. Ši kovotoja turėjo tam tikrų panašumų į R.Paksą, bet ji elgėsi protingiau. Taip, ji yra sistemos žmogus, padariusi gražią karjerą biurokrate. Tačiau ji ar, kas konstravo jos legendą, sugebėjo pateikti šią kandidatę kaip kovotoją su sistema. Be jokios abejonės, žmonės ją priėmė dėl paprastos priežasties – jie pavargę nuo tos 20 metų mūsų Nepriklausomybėje egzistavusios sistemos ir balsavo už ją kaip už tam tikrą viltį, kad ta sistema bus keičiama.

R.PAULAUSKAS: Aš sutinku, kad galima įžvelgti daug šios D.Grybauskaitės pergalės aspektų, bet dar noriu atkreipti dėmesį į vieną dėsningumą. Stebint ir mūsų, ir pasaulio politinį gyvenimą, akivaizdu viena – yra vedamieji ir vedantieji. Taip sutvarkyta visuomenė ir visada taip bus. Tas pasiskirstymas nepriklauso nei nuo žmogaus profesijos, nei nuo išsilavinimo, bet, matyt, priklauso nuo prigimties: vienas jau gimsta lyderiu, o kitas gimsta tuo, kurį visada ves.

Akivaizdu, kad čia taip pat veikia kažkokia vedamųjų kolektyvinė pasamonė ir ji ypač išryškėja tada, kai iškyla ekonominiai pavojai – jie tada kaip avys pradeda ieškoti piešmens. O kadangi šiuo atveju tų piešmenų pasiūla buvo nelygiavertė, nes vienas buvo akivaizdus lyderis, tai vedamieji ir nukrypo jo link.

VDUMBLIAUSKAS: Net nežiūrint, kad tai – moteris.

A.BUTKEVIČIUS: Tad koks tai lyderis?

A.BAGDONAS: Aš į tą balsavimą žiūrėjau kaip į tam tikrą eksperimentą. Išrinktas lyderis turi visas šias savybes – juk jį savo programoje šneka ir apie atsakomybę, ir saugumą, ir kt. Bet tos kelios savybės – tik menka dalelytė viso to, kas įeina į lyderio portretą.

Kitas dalykas, ar pavyks jai išlaikyti šį lyderiavimą – dar neišku. Nes, vykdant lyderio funkcijas, iškilis ir daug problemų, tad daugelis ir nusivils, ir visko bus. Bet dabar matyti, kad tam tikra prasme ji yra net charizmatiška asmenybė.

VDUMBLIAUSKAS: Dėl komandos neoficialiuose pašnekesiuose teigiama, kad ji rinksis nežinomas, jaunus žmones. Esu girdėjęs, kad dalis jų bus iš štabo, o kadangi dalis dirbo ir dalis mano buvusių studentų, tai negaliu sakyti, kad tai bus nekompetentingi žmonės. Tad kol kas kalbėdamai apie komandą tegalime tik spėlioti.

Manęs nepalieka įspūdis, kad dabartinė Vyriausybė tiesiog laukia ateinant D.Grybauskaitės į savo postą, nes jie yra savotiškai sutrikę. Padėtis sunki ir trūksta intelektualinių pajėgų, kaip ją išspręsti. Jie laukia D.Grybauskaitės kaip tam tikros partnerės, kaip komandos narės. Galbūt aš neteisis, bet toks mano įspūdis.

A.BUTKEVIČIUS: Norėčiau šiek tiek pagilinti mūsų diskusiją, tad paprašysiu jūsų įsivaizduoti, kad kuriam nors iš mūsų reikia daryti sudėtingą operaciją. Natūralu, kad jūs klausiate medikų, koks išeisite po šios operacijos. Jums atsako: “Saugumas – pirmoji valstybės pareiga piliečium”. Arba – “Pilietis – visuotinis valstybės šeimnininkas”. Arba – “Visuomenės interesas – vienintelė gairė įstatymų kūrėjams”. Jūs klausiate: “O kas operuos?” Jums sako: pasimsime asistuoti jaunus, niekadą nedirbusius žmones, bus niekam nežinomas ir niekadą nedirbęs anesteziologas, bus pirmą kartą dirbant chirurgijos medicinos sesuo, kuri gal ir susigaudys, kokie čia instrumentai...

VDUMBLIAUSKAS: Norėčiau replikuoti. Pažiūrėkite į komercinių bankų departamentų direktorius ir kiek jiems metų. Jie – jauni žmonės, bet dirba ir puikiausiai susitvarko. Dėl amžiaus aš gincyčiausi.

R.PAULAUSKAS: Atsitiko tai, kas atsitiko. Mes čia išsakėme, kodėl kitaip ir būti negalėjo. Aš pats sau keliu klausimą – o gerai tai ar blogai? Ta kolektyvinė aistra, be abejo, buvo pavalkusi ir mane. Prieš trejetą ketvertą mėnesių aš nieko apie D.Grybauskaitę nežinojau, o

kolektyvinė pasamonė spaudė ir mane: tai buvau beveik pasiryžęs eiti ir su visais balsuoti. Bet sutelkęs paskutines proto pastangas perskaičiau jos biografiją. Ir ėmė kilti klausimai. Tai gerai ar blogai, kad mes Kovo 11-ąją buvome vienoje pusėje, o ji – kitoje? Niekas atsakytų taip iš karto ir negalėtų.

Paaiškėjo, kad ji buvo viena iš pagrindinių derybininkų stojant į ES. Kaip kas iš to, kas buvo sudėrta, man nepatinka, tikiu, nepatinka ir daugeliui už ją balsavusių. Bet jei dabar dar nenori nieko žinoti, o vėliau? Įsipareigojimas uždaryti Igmalinos atominę taip pat iš dalies ant jos sąžinės. Dabar gerbėjas tai atrodo nesvarbu. O vėliau?

Kitas dalykas – privatizacija. Pasirodo, kai ji buvo finansų ministras, Lietuvoje buvo privatizuota daug stambių įmonių. Man, kaip žmogiu, kuris nėra liberalas, kuris nėra laisvosios rinkos religijos išpažintojas, nelabai patinka tokie dalykai. Vėlgį tikiu, kad daugumai, kurie už ją balsavo, tai irgi nepatinka, bet...

Visas kompleksas jos biografijos faktų daro ją gana pažeidžiamą. O pažeidžiamas žmogus vargu ar gali būti laisvas priimdamas sprendimus.

A.BUTKEVIČIUS: Beje, kandidatės, o dabar jau prezidentės rinkimų programoje yra punktas apie iliustracijos proceso užbaigimą. Nė vieno kandidato programoje nebuvo tokio idomaus dalyko. Ir čia įdomiau ne tai, kad apie tai rašoma, bet kodėl rašoma. Mane, kaip žmogų, turintį pretenzijų psichologizuoti, labiau domina, kam reikėjo tokį punktą įrašyti. Kam ir kodėl apskritai reikia minėti iliustraciją prezidento programoje?

R.PAULAUSKAS: Čia neatsakant nustoju domėtis, kas kuo buvo, ar prieinai – atskleidus visus. **A.BAGDONAS:** Bet gal mes be reikalo ieškome kažko gilaus, paslėpto, dėl tos iliustracijos tikrai buvo problemų – patys žinote.

A.BUTKEVIČIUS: Bet ar tai tokio lygio problema, kad ji turėtų būti prezidento programos komponentas?

A.BAGDONAS: Gal to ir nereikėjo, bet kai kuriems žmonėms tai svarbu.

R.PAULAUSKAS: Tiesą sakant, ir perskaiciu prezidentės rinkimų programą, ir klausiausi, ką ji kalbėjo, bet iš aptaklių frazių taip ir nesupratau – ar reikia iliustraciją visai užbaigti, ar tik visus atskleisti, kad nebelyktų paslaptybes.

Arba kad ir vakar, po rinkimų dienoms, buvo sakoma, kad valstybei

nereikia skolintis. Labai teisinga. Bet tai tik pirmas dalis. Antra būtų – iš kur pinigai? Tai gi pirmas dalis pasakoma, ją sukeliamos geros emocijos, bet antra dalies tai nėra...

Ar gali suklysti dauguma? Dažnai sakoma, kad tauta ar jos dauguma neklysta. Aš neminėjau 1933 metų Vokietijos, kur dauguma taip pat atvirai kalbama apie tai, kiek Ukrainai liko, o paties VJusčenkos reitingai yra arti nulio. Priminsiu – pradžia buvo lygiai tokia pati.

Pabaigoje pasakysiu dar vieną dalyką iš JAV. Neseniai Kongrese buvo svarstomi krizės reikalai ir buvo pakviestas apie tai kalbėti, finansų ministras. Jis teisišoni, kad dirba dieną naktį ir labai stengiasi, o vienas Kongreso narys jam atrėdė, kad jis matu, jog ministras dirba, yra darbusis ir gali būti laisvas priimdamas sprendimus.

A.BUTKEVIČIUS: Beje, kandidatės, o dabar jau prezidentės rinkimų programoje yra punktas apie iliustracijos proceso užbaigimą. Nė vieno kandidato programoje nebuvo tokio idomaus dalyko. Ir čia įdomiau ne tai, kad apie tai rašoma, bet kodėl rašoma. Mane, kaip žmogų, turintį pretenzijų psichologizuoti, labiau domina, kam reikėjo tokį punktą įrašyti. Kam ir kodėl apskritai reikia minėti iliustraciją prezidento programoje?

R.PAULAUSKAS: Čia neatsakant nustoju domėtis, kas kuo buvo, ar prieinai – atskleidus visus. **A.BAGDONAS:** Bet gal mes be reikalo ieškome kažko gilaus, paslėpto, dėl tos iliustracijos tikrai buvo problemų – patys žinote.

A.BUTKEVIČIUS: Bet ar tai tokio lygio problema, kad ji turėtų būti prezidento programos komponentas?

A.BAGDONAS: Gal to ir nereikėjo, bet kai kuriems žmonėms tai svarbu.

R.PAULAUSKAS: Tiesą sakant, ir perskaiciu prezidentės rinkimų programą, ir klausiausi, ką ji kalbėjo, bet iš aptaklių frazių taip ir nesupratau – ar reikia iliustraciją visai užbaigti, ar tik visus atskleisti, kad nebelyktų paslaptybes.

Arba kad ir vakar, po rinkimų dienoms, buvo sakoma, kad valstybei

santykiai su dauguma yra geri, jei ta dauguma remia prezidentą. O jei ne, tai ji gali būti sumažėję iki minimumo ir tampa net formalūs. Dabar atrodo, kad dauguma remia prezidentę, todėl jos konstituciniai įgaliojimai turėtų sustiprėti.

Tačiau reikia pastebėti, kad ta dauguma yra labai nestabili – iš keturių partijų, kurios tarpusavyje pakankamai daug diskutuoja. Bus blogai, jei dauguma nustos remti, kita vertus, tada prezidentė turės galimybę laviruoti, sukūrįnti koalicijos partnerius, veikti ir vienus, ir kitus.

Kalbant apie santykius su Vyriausybe, reikia priminti, kad prezidentas irgi vykdomosios valdžios dalis, o čia mes turime tokią bėdą, kaip pastebi visi mūsų politologai, kad Konstitucijoje nesurašytos taisyklės, kaip prezidentas turėtų sąveikauti su Vyriausybe. Yra nemažai valstybių, kuriose prezidentai renkami visuotiniuose rinkimuose, tačiau jie gali dalyvauti net Vyriausybės posėdžiuose ir netgi jiems pirmininkauti. Bet aš neprisimenu nė vieno atvejo, kad mūsų prezidentas būtų dalyvavęs nors viename mūsų Vyriausybės posėdyje. Nė vienas turbūt nedalyvavo – nei A.Brazauskas, nei V.Adamkus, nei R.Paksas. Tai gi išmeta taip, kad prezidentas ir Vyriausybė yra atskirti. Vienas sėdi Daukanto aikštėje, kiti – Kudirkos.

R.PAULAUSKAS: Bet D.Grybauskaitė šneka kaip premjerė.

R.PAULAUSKAS: Tai kokie bus santykiai su premjeru, jei ji pati pretenduoja būti premjere?

VDUMBLIAUSKAS: Man truputį kelia nerimą Andriaus Kubiliaus optimizmas, nes manau, kad tie santykiai nebus tokie gražūs – ji labiau nei kiti prezidentai bandys kištis į Vyriausybės darbą ir, panašu, bandys kištis į darbių vykdymą. Prognozavimas yra būtinas norint susigaudyti, ką darysi toliau. Tai gi, kas mūsų laukia? Ekonomika gerės, blogės arba viskas bus išspręsta per konfliktą?

A.BAGDONAS: Bet, ko gero, ne vien ji bus priežastis tų galimų pokyčių.

A.BUTKEVIČIUS: Žinoma, ne. Bet ji vis tiek yra žmogus, kuris priiminės bazinius sprendimus, ir būtent ji vairuos audringoje juroje. Konstitucijoje jau leidžiama manipuliuoti Lietuvos užsienio politika ir mase vidaus politikos sprendimų. Aš manau, kad tas rėmas, kuriame ji valdys, yra pakankamai efektyvus tam, kad būtų galima kalbėti apie sprendimus.

VDUMBLIAUSKAS: Matote, paprastai Lietuvos prezidento problema yra santykiai su Seimu ir Vyriausybe.

Prezidento galios arba konstituciniai įgaliojimai sustiprėja, jeigu

didelę įtaką mums turės tai, kas apskritai aplinkui vyks – kurlink eis pasaulis, ekonomika ir pan.

VDUMBLIAUSKAS: Aš ne ekonomistas, bet šia prasme dar tikrai turėtų būti blogiau, nes jau ryškėja tam tikri procesai Amerikoje. Kita vertus, kalbant apie mūsų prezidentę, kalbos – ar ekonomika ridensis žemyn, ar kils – yra tikrai šalutinės.

Juk jeigu kalbame apie naują prezidentę, idomiau, kaip klostysis jos santykiai su Vyriausybe ir Seimu, kaip ji kurs arba keis tradicijas. Atkreipsiu dėmesį ir į vieną Konstitucijos straipsnį, kuris leidžia prezidentui leisti aktus-dekretus ir kurį buvęs Konstitucinio Teismo pirmininkas Egidijus Kūris viešai pavadinio snaudžiančiu. Rinkimų vakarą D.Grybauskaitė pasakė, kad ji naudosis ta galia, kuria prezidentai anksčiau mažai naudojo. Stebėkime – tiesiog bus įdomu.

A.BUTKEVIČIUS: Viena aišku – ji tikrai užsiims valdymu. Bet prezidentė veikia ir užsienio politikoje, ir saugumo sferoje, ir kitur.

D.Grybauskaitė – žmogus, puikiausiai išmanantis ES virtuvę. Kaip jūs manote, ar šitas žmogus užims pakankamai atsparią poziciją, sugebės apginti Lietuvos pozicijas ir daryti įtaką ES ar atvirkščiai – bus ES politikos vykdytojas? Kaip jums atrodo?

A.BAGDONAS: Aš vis dėlto tikiuosi, kad ji elgsis patriotiškai. Tikiuosi, kad ji išnaudos tas savo patį žintins mūsų reikalams. Juk mes nesame visiškai avinai – praeis tam tikras laikas ir viską pamatysime. Jeigu bus neteisingi žingsniai, atsiras ir ryžtingų masinių demonstracijų ir pan.

Mano klausimas prezidentei būtų toks: ar ji savo rinkimų programą operacionalizuos į tikrą programą? Nes čia kol kas yra tik idėjos... Tuos teiginius reikia operacionalizuoti ir paversti realybe. Ar bus konkretūs veiksmai?

VDUMBLIAUSKAS: Mano klausimas šios diskusijos pabaigoje D.Grybauskaitei būtų toks: ar ji aktyviau dalyvaus Vyriausybės darbe? Koks jos nusiteikimas dalyvauti Vyriausybės darbe? Aš manau, kad ji turėtų dalyvauti, nes situacija nedėkingai ir sunki, be to, ir pati Vyriausybė laukia.

A.BUTKEVIČIUS: Skaitydama prezidentės rinkimų programą, aš apčiuopiu ir tokią valstybinių gaidelę – sakoma, kad tai yra lūžio taškas, kai turime galimybę patys savarankiškai ir sąmoningai rinktis savo likimą ir kurti savo valstybę, kuria patikėtis žmonės.

Jeigu iki šiol visas žaidimas Lietuvoje vyko ašyje “kairė-dešinė”, tai yra “socialiniai dalykai-liberalieji dalykai”, Rolandas, kaip manai, iš to, ką mes matėme ir girdėjome, kur yra mūsų prezidentė?

R.PAULAUSKAS: Ne vieną kartą esu sakęs, kad nebėra kairės ir dešinės, socialdemokratų ir krikdemų. Bet kiekvienoje šių partijų yra du vektoriai – arba tautiškesnis, arba liberalesnis. Arba akcentas yra ant žodžio “aš”, arba akcentas yra ant žodžio “mes”.

A.BUTKEVIČIUS: Tai kur yra išrinktoji prezidentė?

R.PAULAUSKAS: Mes nežinome jos atsakymų, kad patys galėtume atsakyti. Aš pats norėčiau prezidentės paklausti: Lietuva jai yra valstybė ar tik savivaldybė Europos mastu? Tai yra esminis klausimas, nes, priklausomai nuo jos suvokimo ir atsakymo į šią klausimą ir veiksmų, galime tikėtis atitinkamai.

Albinas BAGDONAS Sveičias

▶ **Aš šiuos rinkimus pavadinčiau visai ne emocijiniais, o labiau intuityviais rinkimais**

Rolandas PAULAUSKAS Žalgirietis

▶ **Čia susidėjo du aspektai - emocijos ir šeimnininko paieška krizės sąlygomis**

Vytautas DUMBLIAUSKAS Sveičias

▶ **Pripažinkime, kad vykdomojoje valdžioje už ją stipresnės asmenybės kol kas nėra**

Audrius BUTKEVIČIUS Žalgirietis

▶ **Klausimų prezidentei dabar yra turbūt daugiau negu tada, kai ji buvo kandidatė**